

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора

Корнєєва Максима Валерійовича

на дисертаційну роботу Чинчика Анатолія Анатолійовича

**на тему «Інституціональний механізм формування і реалізації
податкової політики в умовах трансформації національної економіки»,**

подану на здобуття наукового ступеня

доктора економічних наук за спеціальністю

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1.Актуальність теми дисертаційної роботи. В сучасних умовах господарювання особливої уваги набувають питання податкової політики. Така політика є одним з ключових напрямів державного регулювання економікою. Податки є інституціоналізованим регулятором соціально-економічного розвитку, а ефективність функціонування податкової системи – прямим індикатором рівня розвитку суспільства. Глобалізаційні процеси можуть спричиняти як позитивний, так і негативний вплив на податкову сферу. У свою чергу, від ефективності податкової політики з врахуванням викликів і можливостей глобального масштабу залежить економічний розвиток держави та подальша її інтеграція у світовий економічний простір. Важливим є економічний та управлінський зрізи досліджень, оскільки вони дозволяють поєднати принципи побудови, реалізації та пріоритети вдосконалення інституціонального механізму в контексті формування і реалізації податкової політики, виходячи з цілей національного господарського розвитку. З цієї точки зору дослідження Чинчика А.А., присвячене комплексному обґрунтуванню теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки, бачиться вельми цінним та актуальним.

Отже, саме актуальність зазначених питань, недостатній рівень їх наукової та прикладної розробки, необхідність постійного вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки визначили вибір теми, мети та завдань дисертаційної роботи.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями. Дисертаційна робота Чинчика А.А. відповідає пріоритетним напрямкам науково-дослідних робіт:

ВНЗ «Національна академія управління», зокрема за темою «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), в рамках якої автором обґрунтовано взаємозалежності, причинно-наслідкові зв'язки між податковою політикою та інноваційним розвитком, встановлено тенденції і закономірності державного фінансування сталого розвитку;

громадської наукової організації «The European Academy of Sciences Ltd» (Лондон, Велика Британія), де у межах теми: «Temporarily of digital civilization as an attribute of a public system TDCAPS 2021–2026» автором обґрунтовано концепцію податкової стратегії протидії відтоку капіталу за кордон, визначено специфіку інституціонального механізму формування та реалізації податкової політики, що сприяє вдосконаленню механізмів протидії легалізації (відмиванню) коштів, зокрема, і завдяки моніторингу транзакцій та цифровізації податкових процесів.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертаційній роботі представлено наукові положення, що мають високий рівень наукової новизни і засвідчують значний особистий внесок автора у поступ економічної науки. Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному розробленні й обґрунтуванні методологічних підходів до вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в період трансформаційних процесів у національній економіці.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічної бази дослідження дисертант здійснив, удосконаливши підхід (с. 26–27) дослідження податкової політики в умовах трансформації економіки, який на відміну від існуючих, дав змогу стверджувати, що предмет дослідження податкової політики може диференціюватись залежно від актуальності проблемної ситуації – управлінських (реалізація певної реформи) та прогресивно-розвиткових змін (інноваційні, трансформаційні, модернізаційні, вдосконалення ринкових конкурентних відносин), системоутворення (удосконалення податкової системи), кадрово-організаційних змін, реалізації інших напрямків державної політики, специфікації політики в окремих галузях і сферах з метою стимулювання розвитку, реалізації антикризових заходів, інтеграційних процесів, історично-просторовому контексті та ін. Також, це надало можливість розкрити понятійно-термінологічний апарат дослідження податкової політики, зокрема, зміст політики на стадіях формування і реалізації режимів оподаткування із застосуванням інструментарію податкових пільг, податкової системи, а також формування податкової

політики розглядати як процес вироблення її засадничих принципів, встановлення мети, цілей, завдань, інституціонального, організаційноправового середовища на етапі розроблення загальнодержавної, а також регіональної стратегії економічного розвитку через застосування інструментарію обов'язкових платежів у вигляді податків і зборів, схем та режиму їх справляння, що цілісно формують податкову систему.

У роботі поглиблені теоретичні засади дослідження та розкриття особливостей трансформації економіки України як чинника формування податкової політики, що, на відміну від існуючих концептів (с.30–31), реалізуються через тісний взаємозв'язок податкової політики з трансформацією економіки та значення податкової політики для трансформації економіки, що підтверджує її широка процесна і наслідкова функціональність – вона повинна забезпечувати економічне зростання, сприяти створенню умов для регулювання господарством, стримувати нерівності у рівні доходів населення. Це надало змогу охарактеризувати основні етапи формування податкової політики в Україні з виявленням показових соціально-економічних тенденцій щодо стану бюджету, ВВП, інфляції, оплати праці, тінізації економіки та здійснити аналіз сучасного етапу як фінансової децентралізації, що передбачає посилення регіональної податкової політики, зміни щодо відшкодування ПДВ, а також виявити необхідність балансування між податковою стабільністю та впровадженням податкових інновацій, які запропоновано розглядати за напрямками інноваційного пріоритету, екологізації, валеологізації, цифрового оподаткування, діджиталізації податкових сервісів, соціалізації, ситуативного реагування, децентралізації і забезпечення податкової мобільності.

На схвальну оцінку заслуговують розвинені автором дослідження особливостей кількісно-динамічного аналізу справляння податків, зборів і платежів у системі національної економіки (с. 31), яке на відміну від існуючих доробків надало змогу, з одного боку, встановити, що нестабільність зовнішнього середовища чинить вплив на податкову систему, внаслідок чого в ній відбуваються зміни, які потребують вчасного реагування та систематичного кількісно-динамічного аналізу справляння податків, зборів і платежів. Відповідно буде можливість створювати належні інституціональні умови, які сприятимуть розвитку справедливої системи оподаткування. Вчасний кількісно-динамічний аналіз справляння податків, зборів і платежів дозволить здійснювати планування податкової політики, що матиме позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни. З другого боку, кількісно-динамічний аналіз справляння податків, зборів і платежів засвідчить наявність стійкої динаміки дефіциту бюджету, систематичне збільшення доходів та одночасно видатків. Результати аналізу дозволили б сегментувати податкові надходження за бюджетною класифікацією та аналізувати їх динаміку.

У роботі поглиблено теоретичний базис моніторингу заходів, формування та реалізації податкової політики, що надало змогу розкрити його мету – постійні спостереження та аналіз змін у податковій системі країни шляхом запровадження дискреційних податкових заходів для реалізації пріоритетів податкової політики та контролю позитивного та негативного впливу таких змін на соціально-економічний розвиток, основні структурні елементи, принципи та етапи реалізації, шляхи боротьби з ухиленням від сплати податків як важливий засіб підвищення ефективності контролю за порушеннями податкового законодавства та вдосконалення процесу податкового аудиту за сучасних економічних умов національного розвитку (с.31–32). Отримані результати уможливили виокремити основні суб'єкти моніторингу сучасних заходів податкової політики, серед яких особливу увагу приділено оцінюванню ефективності інструментів податкового регулювання та моделюванню наслідків їх реалізації, а також серед складових процесу моніторингу виділити та охарактеризувати: особливості поточного етапу соціально-економічного розвитку держави; характер економічної політики держави та ступінь її соціалізації; роль уряду та бізнесу в його регулюванні; ефективність податкової політики в системі державного регулювання. Послідовне впровадження складових процесу моніторингу з дотриманням принципів системності, повноти, цілеспрямованості, незалежності, надійності, безперервності, економічності та зворотного зв'язку забезпечить дієве ефективне податкове регулювання, що надасть можливість своєчасного та оперативного втручання держави у процес забезпечення потреб економіки, сприятиме підвищенню гнучкості оподаткування та, в свою чергу, якості економічної політики.

Безсумнівною науковою новизною є концептуалізація, на основі методологічного потенціалу економічної теорії і теорії державного управління, сутнісно-змістового значення, функції та завдання механізму, що дозволило: по-перше, розкрити специфіку інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики як системи інститутів-суб'єктів, яка здійснює прямий вплив на регулятори у сфері оподаткування та керується принципами організації ринковорегулюючого середовища – режимом оподаткування як формальної інституції та податкової культури, відповідальністю і довірою як неформальних інституцій, а, по-друге, визначити перелік індикаторів, за якими можна оцінювати інституціональний механізм ефективність та його мету, яка полягає у становленні інституціонального середовища, здатного забезпечувати неперервний розвиток податкових відносин між бізнесом, громадським та суспільним сектором, з однієї сторони, та органами державної влади різних рівнів з іншої з забезпеченням трансформації неформальних правил господарювання та некомерційної діяльності у високу податкову культуру, а також безперебійного функціонування системи оподаткування (с.24–25).

Заслуговує на увагу розкриття та визначення інституціональних засад податкової культури як оціночної категорії податкової дисципліни і відповідальності всіх учасників податкових відносин, вираженої в нормах, цінностях, обізнаності та податковій поведінці, що в довгостроковому періоді формує інституціональну довіру між державою, бізнесом і населенням (с.25). Це надало можливість розкрити зміст податкової дисципліни та основні практики її порушення, виражені в різних формах девіантної податкової поведінки, тобто в ухиленні від сплати податків, порушенні процедурних норм режиму оподаткування, податкових конфліктах, а також здійснити обґрунтування основних управлінських заходів щодо підвищення податкової культури в Україні.

Здобувачем вперше обґрунтовано методичний підхід до оцінювання рівня інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики та особливостей реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації (с. 180–181), що надає змогу обумовити пропозиції та шляхи реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, представити фіскальний механізм територіальних громад в розрізі фіскального планування, фіскального контролю, фіскального забезпечення та фіскального регулювання крізь призму фінансових норм і нормативів, фінансових лімітів і розривів, фінансових стимулів і санкцій, нормативно-правове забезпечення. Реалізація зазначеного підходу створює наукове підґрунтя для розроблення стратегії та шляхів реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, серед чого названо: потребу у відновленні проведення індексації нормативної грошового оцінювання землі та встановлення коефіцієнту індексації на рівні реального індексу інфляції; продовження незастосовування пільги для земельних ділянок залізничного транспорту.

У роботі запропоновано Концепцію удосконалення стратегічних пріоритетів податкового стимулювання в умовах трансформації національної економіки (с.26), що включає визначення сутності, основні підходи до наукового обґрунтування стратегічних пріоритетів та податковий інструментарій стимулювання трансформації економіки України, реформування податкової системи в умовах трансформації, фінансової децентралізації та воєнної економіки. Отриманий результат надає можливість забезпечити оптимізацію відносин для того, щоб воєнна економіка стала певним переломним етапом щодо виходу економіки України з ресурсоорієнтованої з переважанням тіньового бізнесу і зайнятості до європейської соціально-орієнтованої моделі, збереження економічного потенціалу та подальшого забезпечення інноваційного прориву економіки України, в тому числі за рахунок міжнародної підтримки, а відновлення економіки та розбудова регіонів після військової агресії має передбачати не

лише нові інфраструктурні рішення, але й способи ведення бізнесу й формування конкурентного середовища в цих умовах.

У роботі удосконалено методичний підхід щодо виявлення актуалітетів податкової політики в розрізі основних напрямів модернізації національної економіки (с.27–28), тобто сталості її розвитку, провідної вагомості малого і середнього бізнесу, детінізації системи оплати праці, фінансового забезпечення розвитку регіонів та громад, інноваційного розвитку бізнес-середовища, інноваційного розвитку економіки з переходом на наступний технологічний уклад, що дозволило б: підвищити обґрунтованість перспективності дослідження актуалітету фінансової децентралізації в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку; виявити взаємовпливи, взаємозалежності між якісною податковою політикою і політикою детінізації та встановити, що обтяжливість податкової системи України визначається не величиною податкових ставок, а насамперед, нерівномірністю податкового навантаження, заплутаністю й нестабільністю податкового законодавства, вузькістю господарських оборотів, деформаціями грошової сфери та фінансів підприємств, а також обґрунтувати потребу в новій стратегії детінізації економіки, яка має здійснюватися на засадах конверсії, тобто неруйнівного залучення тіньових капіталів та грошових коштів до легальної сфери економіки на основі відповідної мотивації суб'єктів, які діють в тіньовій сфері.

Значну практичну цінність мають авторські пропозиції з удосконалення концептуальних уявлень про регулятивні функції держави шляхом узагальнення основних імперативів формування державної політики та місце в ній податкової політики. Це надало можливість обґрунтувати сутність податкової політики як діяльність профільних органів державної влади, що спрямована на врегулювання податкових відносин з приводу мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів у формі обов'язкових платежів, мету податкової політики, яка полягає у фінансовому забезпеченні виконання функцій держави з балансуванням інтересів бізнесу і населення, розуміння податкової політики за змістом, об'єктами впливу, функціональністю процесу, наслідками її реалізації та впливів на економіку і ринкові процеси з акцентом на інноваційні зміни, які сукупно відображаються через процеси модернізації і трансформації, а також визначити зміст та місце трансформації/модернізації як системної ознаки національної економіки (с. 87, рис. 1.9; с. 90–92). При цьому визначено місце модернізації економіки в закономірностях забезпечення цивілізаційного поступу поруч з процесами економічного зростання, економічного та інноваційного розвитку, становлення (пост)інформаційної економіки. Натомість трансформацію запропоновано розглядати як тривалий цілеорієнтований процес переходу з одного етапу ринкових відносин на інший залежно від технологічного укладу й вагомості чинників виробництва, що супроводжується виникненням нових

видів економічної діяльності та ринкових сегментів з продукуванням нових видів товарів і послуг, спрямованих на задоволення ширшого кола потреб населення, бізнесу, держави (с. 85, рис. 1.4).

У роботі автором удосконалено організаційні шляхи розвитку регіонального податкового менеджменту в умовах децентралізації, що надає змогу, по-перше, розкрити характерні особливості регіонального податкового менеджменту як важливого сегменту державної податкової політики, що вміщує в себе сукупність принципів, моделей і методів планування та реалізації управлінських дій, пов'язаних з вибором оптимального механізму податкової системи, визначенням ефективних податкових платежів, здійсненням контролю за їх здійсненням. По-друге, обґрунтувати необхідність моделювання впливу управлінського регіонального податкового менеджменту на дохідність бюджетів та виявити від цього позитивний момент, адже постає можливість вчасного корегування існуючої податкової політики та її оптимізації відповідно поточного стану національної економіки. Зазначені дії дозволять здійснювати ефективне регулювання податковою системою України шляхом визначення нових пріоритетів в напрямі взаємовідносин платників податків, способів оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності та корегування роботи державних контролюючих органів як рівних учасників та партнерів для досягнення єдиної мети – стимулювання інноваційного розвитку держави, заснованої на справедливих партнерських відносинах між державою та бізнесом (п.3.2, с. 164–172).

Удосконалено методичні засади щодо виявлення змісту податкового інструментарію з інноваційним функціоналом (рис. 4.1, с.196), цілями реалізації якого є формування конкурентного середовища з передумовами і спрямованістю на інновації, підтримку інноваційної діяльності, міжсекторального і державно-приватного співробітництва в інноваційній сфері, аналізу сучасних практик податкової політики в Україні з акцентом на інноваційні результати, що надало б змогу їх розподілити за інвестиційним, суб'єктивним та інноваційним напрямками та визначити систему різнострокових заходів на шляху ефективного застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні, де в короткостроковому часі актуальними є заходи, спрямовані на долання поточних деструктивів застосування податкових пільг, а саме щодо оприлюднення та громадського контролю їх інституційної спрямованості, відходу від надання податкових пільг ресурсомістким галузям економіки з низькою інноваційною віддачею, впровадження критерію прибутковості для суб'єктів надання податкових пільг з перспективою інноваційної діяльності, надання податкових пільг на оновлення основних фондів.

Практичну цінність мають авторські пропозиції з удосконалення науково-методичного підходу до концептуальних засад дослідження

особливостей трансформації політики оподаткування в умовах цифровізації та нової віртуальної реальності, на відміну від існуючих дозволив розкрити зміст інноваційних змін в частині відцифрування податкових послуг в Україні, серед чого названо сервіс «Електронний кабінет платника податків Державної податкової служби України» та Центр обслуговування платників (ЦОП), представити моделі Електронної комерції та Інтернет-торгівлі (с. 230–238), що викликають потребу в зміні податкової політики в умовах віртуальної реальності, а також виокремити серед проблем податкової політики в Україні, що викликані цифровізацією економічних відносин на різних рівнях економічної агрегації недосконалості українського законодавства щодо податкового регулювання електронної комерції та оподаткування цифрової (нематеріальної) продукції та онлайн-послуг у сегменті B2C і C2C.

У роботі поглиблено дослідження особливостей політики оподаткування в країнах ЄС, що, на відміну від існуючих доробків, надало змогу встановити вплив євроінтеграції на формування і реалізацію податкової політики в Україні та обґрунтувати його прояв у: можливості адаптації кращих європейських практик оподаткування (перелік і ставки податків, співвідношення прямих і непрямих податків); вдосконаленні адміністрування податків з посиленням сервісно-регулюючого функціоналу податкової політики; мотивації розвитку бізнесу в міжнародному економічному просторі з податковою конкуренцією та відходом від тіньових практик економічної діяльності; інтеграції інших сфер суспільного й економічного життя на взаємовигідних засадах, що сприятиме як підвищенню інвестиційної привабливості, а з позиції впливу на податкову сферу є шансом переходу на ринкові умови підприємництва й справедливого перерозподілу доходів у суспільстві, наслідком чого будуть високі податкова культура, дисципліна і відповідальність, так і стане важливими результуючими вимірниками ефективності інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в Україні (с. 33–34).

На особливу увагу заслуговують дослідження особливостей ключових елементів глобалізації (рис.5.1, с.247) та її впливу на формування податкової політики держави, що, на відміну від існуючих доробків, надало змогу, по-перше, виокремити основні глобалізаційні виклики (глобальна конкуренція, національний протекціонізм, економічні й інформаційно-психологічні війни, світові кризи, поглинання ринків), які породжують можливості інноваційного розвитку, глобальної конкурентоспроможності, національної стабільності в умовах світових криз, суспільної, економічної стійкості та проблемні наслідки податкової конкуренції між державами з функціонуванням офшорних зон, необхідністю реалізації податкової стратегії протидії відтоку капіталів, що породжує транснаціональну податкову злочинність та вимагає від країн об'єднання зусиль у боротьбі з різними її формами в рамках

фіскальної консолідації (с. 246–253). Подруге, аналіз результатів оцінювання оподаткування згідно рейтингу Світового банку «Doing Business» (с.254–256, рис. 5.1–5.3) з визначенням місця у них України дозволив визначити більш широкий комплекс організаційно-правових та інституціональних заходів для української економіки, а саме: первинним завданням стоїть покращення процедур адміністрування сплати податків, відшкодування ПДВ й усуненням маніпуляцій з відповідними процедурами, а серед глобалізаційних викликів – формування національної податкової політики, віднесено: неефективні заходи боротьби та протидії податковій злочинності, зокрема, в частині введення і виведення капіталів з офшорних зон, проведення через них експортно-імпортних операцій; програшні позиції в податковій конкуренції при залученні інвестиційних капіталовкладень у зв'язку з недосконалим адмініструванням сплати податків, надмірними часовими затратами на податкову звітність, недостатніми обсягами відшкодувань ПДВ та його суб'єктивізмом; непослідовність та несистемність податкової політики у форс-мажорних (кризових) обставинах з надмірною чутливістю економіки до екзогенних впливів, зокрема, за поточних умов негативного впливу COVID-2019 з вимушеною незайнятістю та обмеженням підприємницької активності, а також наслідкам впливу російської збройної агресії.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність. Науково-теоретичні положення, практичні висновки та рекомендації, що містяться у дисертації Чинчика А.А., характеризуються високим ступенем обґрунтованості, що підтверджується якісним та широким аналізом значного обсягу наукових джерел (421 найменування, с. 305–355), а також статистичних джерел оприлюднених на сайтах Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України тощо. Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності та обґрунтованості дисертаційної роботи.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок, що мету роботи досягнуто, поставлені завдання, що повністю розкривають її зміст, виконані у достатньому обсязі. Цьому сприяли точна постановка завдань, коректне застосування методів для їх вирішення, логічна послідовність проведеного наукового дослідження, чіткість викладеного матеріалу. Дослідження поставленої мети, а також всебічний аналіз об'єкта і предмета дослідження було здійснено за допомогою як загальних, так і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, а саме: загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції і дедукції для формулювання теоретичних засад дослідження інституціонального механізму як об'єкту економічних досліджень у фокусі формування і реалізації податкової політики та трансформації національної економіки: конкретизації й абстрагування – для

формулювання рекомендацій і висновків дослідження щодо податкової стратегії протидії відтоку капіталу за кордон; порівняння й аналогії – для уточнення відмінностей між дефініціями «податковий механізм», «бюджетний і фінансово-економічний механізми», «механізм податкової політики», «інституціональний механізм», формулювання рекомендацій щодо пріоритетів адаптації зарубіжного досвіду; узагальнення – для виявлення тенденцій розвитку податкової політики та її впливу на соціально-економічні процеси; системно-аналітичний – для дослідження українських і світових практик з удосконалення адміністрування податковою політикою; структурно-функціональний – для з'ясування завдань, функцій та напрямів діяльності органів державної влади і управління, які здійснюють формування та реалізацію державної податкової політики; статистичний і графічний – для експертного оцінювання стану впровадження державної податкової політики; моделювання – для розроблення моделі розвитку регіонального податкового менеджменту; графічний – для візуального представлення окремих результатів дослідження та ін.

Одержані дисертантом висновки та рекомендації є достовірними, що підтверджується відповідними актами і довідками про впровадження. Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Чинчика А.А.

5. Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих наукових працях. Ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями Чинчика А.А. дозволяє зробити висновок, що основні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені в опублікованих у наукових працях. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 41 науковій праці, із них: 2 монографії (в т.ч. 1 одноосібна), 25 статей у наукових фахових виданнях України та тих, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, в тому числі 6 статей у виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах «Web of Science» і «Scopus»; 14 публікацій у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних науковопрактичних конференцій. В опублікованих наукових працях розкриваються сутність та зміст положень, задекларованих автором як таких, що містять елементи наукової новизни. У дисертації Чинчика А.А. використано лише ті результати досліджень, які були одержані ним особисто. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок дисертанта відображено повною мірою. Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

Дисертаційна робота характеризується логічною узгодженістю її структурної побудови, комплексністю та обґрунтованістю висновків і рекомендацій, високою стилістичною якістю викладення матеріалу, містить

достатній обсяг фактологічного, графічного та іншого ілюстративного матеріалу, що представлені в роботі.

6. Значення дослідження для науки та практики, шляхи використання його результатів. Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації методологічних засад як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. У своєму інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої наукової і практичної проблеми щодо удосконалення інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Практичне значення наукових результатів, одержаних в дисертаційній роботі, полягає у тому, що вони надають змогу вдосконалити теоретико-методологічні та концептуальні основи інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації економіки України. Найважливіші теоретичні розробки та практичні результати дисертаційної роботи знайшли застосування в роботі органами державної влади, установами та організаціями, що підтверджено відповідними довідками про впровадження в діяльність:

1) Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, підкомітету з питань ринку капіталів, інших регульованих ринків, цінних паперів та похідних фінансових інструментів (деривативи) – пропозиції щодо реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, а також вирішення питання справедливого зарахування ПДФО до бюджетів громад (довідка від 25.11.2022 р. № 251101);

2) народного депутата України (Івченко В. Є.) – при опрацюванні проєктів внесення змін до деяких законів України щодо впровадження цифрових технологій у сфері податкового регулювання, надання адміністративних послуг платникам податків, відцифрування податкових послуг в Україні, а також забезпечення державної підтримки підприємницької діяльності та стимулювання інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності. (довідка від 14.06.2022 р. № 185-1/1-733);

3) Бюро економічної безпеки України – в процесі підготовки завдань щодо комплексу заходів з оцінювання ризиків у сфері економіки надано рекомендації щодо їх запобігання і проведення моніторингу, як ефективного спостереження, аналізу та підвищення ефективності податкового контролю за надходженням бюджетних коштів (довідка від 04.11.2022 р. № 1/12/0/14963-1-22);

4) Головного управління Державної податкової служби України у Рівненській області у поточній діяльності з метою покращення обслуговування платників податків за рахунок налагодження партнерських

взаємовідносин поміж посадовими особами органів державних податкових інспекцій та платниками податків, стабілізації системи оподаткування з точки зору забезпечення інноваційної трансформації економіки (довідка від 14.11.2022 р. № 136/17-00-11-28);

5) Всеукраїнської громадської організації «Асоціація платників податків України» при вдосконаленні пріоритетів роботи щодо створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, покращення ситуації із захисту прав та інтересів платників податків, сприяння прозорості діяльності органів державної влади та впливу на процеси національного податкового законотворення (довідка від 18.11.2022 р. № 315/14);

6) ТОВ з іноземними інвестиціями «Юромаш» при вирішенні поточних задач в процесі трансформації національної економіки, оцінювання інноваційного потенціалу підприємства, визначення спроможності підприємства до інноваційної діяльності, взаємовідносин влади і бізнесу та удосконалення податкової політики в Україні (довідка від 27.01.2022 р. № 360);

7) ВНЗ «Національна академія управління» – наукові висновки та пропозиції використовуються в освітньому процесі на денній та заочній формах здобуття освіти у ВНЗ «Національна академія управління» під час викладання дисциплін «Податковий менеджмент», «Стратегічне управління» та «Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації» (акт впровадження від 29.12.2021 р.).

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи Чинчика А.А. на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних Чинчиком А.А. результатів, слід зазначити деякі дискусійні положення, недоліки та зауваження, що мають місце в дисертаційній роботі.

1. Позитивно оцінюючи внесок дисертанта щодо визначення сутнісно-змістовного значення, функції та завдання механізму (с.24–25), що дозволило: по-перше, розкрити специфіку інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики, а, по-друге, визначити перелік індикаторів, за якими можна оцінювати інституціональний механізм, слід зазначити, що, на нашу думку, потребує більшої систематизації такий перелік індикаторів. На наш погляд, робота значно виграла би, якщо дисертант у більшій мірі деталізував інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики.

2. Позитивно оцінюючи авторський методичний підхід до оцінювання рівня інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики та особливостей реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації (п. 3.3, 173–186) зауважимо, що потребують певної деталізації етапи реалізації даного підходу.

3. Більшій аргументації, на наш погляд, потребують удосконалені автором шляхи розвитку регіонального податкового менеджменту в умовах децентралізації.

4. На нашу думку, певного розширення потребують визначені автором концептуальні напрямки політики розвитку бізнесу в країнах ЄС у контексті формування у їхніх податкових систем (рис. 5.6, с. 284).

5. При обґрунтуванні пріоритетів покращення інституціонального механізму формування і реалізації національної податкової політики в умовах глобалізаційних викликів (розділ 5) доцільно було б проаналізувати ідеї податкової реформи, яка отримала неофіційну назву "10-10-10-3" (або скорочено "10-10-10").

Однак зазначені зауваження мають дискусійний характер та не применшують високий науково-теоретичний та методичний рівень проведеного дослідження.

9. Загальний висновок та її відповідність установленим вимогам.
Дисертаційна робота Чинчика А.А. на тему «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею.

Положення дисертаційної роботи містять наукову новизну та мають практичну цінність. У роботі на підставі проведених досліджень одержано результати, які є істотним авторським внеском у вирішення важливої наукової і практичної проблеми щодо удосконалення інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Робота виконана на достатньо високому науковому рівні, є завершеною науковою працею, містить теоретичні положення, методологічні підходи і практичні рекомендації, які у сукупності дозволяють здійснити комплексне обґрунтування теоретико-методичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Приведені у відгуку дискусійні положення та зауваження не носять принципового характеру, тому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Тема дисертаційної роботи є актуальною, а поставлена мета успішно досягнена.

Дисертаційна робота Чинчика Анатолія Анатолійовича відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Чинчик Анатолій Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
декан факультету інноваційних технологій
Університету митної справи та фінансів**

М.В. Корнєєв

Підпис Корнєєва М.В. засвідчую
Начальник відділу кадрів